

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ, БЕОГРАД

РАДОВАН ЗОГОВИЋ: АРТИКУЛИСАНА РИЈЕЧ

Сусрет са рукописом Радована Зоговића, познатог песника који се више од деценију и по није јавно оглашавао, заиста, већ унапред, представља за рецензента несвакидашњи и посао и доживљај. Зоговићев рукопис је опсежан, око 150 страница (и то широког стиха), што се и могло очекивати од песника који је нагомилавао своју дугогодишњу поетску продукцију. Песник наставља свој песнички пут и своју песничку личност на оном месту где ју је, за нас, своједобно, прекинуо. Наравно, морам одмах да напоменем — Зоговићева песничка личност у новој збирци и њен песнички пут у њој разгранали су се и зрелином и снагом и изражајним моћима, који увелико превазилазе она остварења и могућности по којима смо Зоговића знали из „Пркосних строфа“ (његовог песничког избора из 1947. године).

Главна поетска преокупација Зоговићева је и даље друштвено-социјални феномен. Зоговић у овој збирци, у добром делу песама, спушта своју јетко-горку песничку сонду углавном у дане који су за нама, који су историја, чак и давна прошлост (песма о кажњавању рудара средњовековне Србије). Читав један циклус (од три) посвећен је Млецима у прошлости. Песник у овом циклусу свесно не жели да види блиставу и мраморну лепоту садашње Венеције, већ у њеном, за њега опсенарском сјају, проналази, путем историјских асоцијација везаних и за наш национ — како би рекао Црњански, мрачно-робовски пралик људске беде и муке која је тај сјај упалила. Један, зацело, неуобичајен, антилрски ракурс на уобичајену лепоту — ту сталну, изрешетану песничку мету, који умногоме открива неизмирљиву конституцију овог песника. Дало би се о оваквом песничком ставу говорити на више начина који би садржавали и разнолике оцене.

Један део Зоговићевих песама су реминисценције на партизанске дане, револуционарни бунт у предратној Југославији,

као и сећања на песникова путовања по свету у којима се углавном оживљавају социјални пејзажи беде и неправде. У овим мотивима Зоговић често подлеже дескрипцији, која има призвук неке своје особености и шарма, али има и места сасвим распричаних.

Стичем утисак да је Зоговић увек сажетији, бриткији, фасцинантнији у оним песмама где тренутно реагује и креира живот, него ли тамо где се сећа, где неосетно постаје робом мотива. (Није ли то, уосталом, једно од општих својстава поезије?)

У песмама са социјално-борбеним мотивима Зоговић је у овој збирци дао неколико остварења која спадају у врхове оваквих опредељења у нашој поезији. Нека остварења, даље, имају свој солидни ниво, а нека су пак — слабијег домета.

Овде бих напоменуо и песме полемичко-памфлетског карактера и песме које местимично садрже ове моменте. Њима је прошарана збирка. Ту има стихова који делују бритко и песнички, а има и оних који се не уздижу изнад приватно-дневничких побуда (премда и они, на неки начин, објашњавају свога аутора и служе као занимљив податак о једном виду песничког путовања кроз наше време и његову литературу).

Док се у „Пркосним строфама“, у неким песмама, Зоговић објавио и као лирничар, недовољно експлоатишући ту своју жицу, овога пута се тај исти песник, у замашном делу нове збирке, потврдио као снажна лирска личност. Неколике песме, седам-осам, (пре свега „Инструкција маслини“ 51, стр., „Повремено заувјек“ 53, „Јаблан пред прозором“ 40, „Полемика“ 88, „Свјетлонић мален и забачен“ 106, и још неке — 84, 57, 29), представљале су за мене, као читаоца, сјајан песнички доживљај. Мислим да један део тих песама представља значајан прилог нашој савременој поезији, а „Инструкција маслини“ (уз можда још неку) — и антологијску вредност.

У овим песмама доминира лексичко богатство, свежина идиома који је непознат или пак мало познат у нашој поезији, а вуче свој особити корен у говору Црне Горе. (То важи мање-више и за целу збирку.) Даље, овога пута Зоговић још јаче инсистира на свом начину римовања речи по звучности. И по томе он у приличној мери одудара од уобичајености грађења стиха код нас. И даље: Зоговић брижљиво, чак усредсређено, негује метафору, инсистира на њеној лапидарности, понекад и на шокантности. Мислим да врло често постиже пуни успех у овоме. Местимично се пак осети призвук инсистирања или се покажу шавови конструкције. Напоменуо бих и Зоговићев јак осећај и интерес за природу, за оно рудиментарно и сурово, опасно у њој.

Опасности и сурови оквири живота, уопште су блиски овом песнику. Зато се, врло често, Зоговићеве стихови наоружавају бодљама, јеткошћу и горчином. Овај задњи квалификатив је видан у најновијој фази Зоговићевог певања.

Многе Зоговићеве песме имају, по својој убедљивости и преданости певању, истински песнички извор.